

s Benes büszkén hozzáfűzte: "Soha többé nem történhetik meg velünk semmiféle Münchenhez hasonló dolog". (88) A Dunatájon minden a legjobban oldódott meg, Kárpátalja birtokbavételével az orosz biztosította a Kárpátmedencét minden esetleges idegen uralom ellen, Csehszlovákia majd a hid szerepét tölti be Kelet s Nyugat között. (89) Hogyne lenne mindez rendben és mindez jól, hiszen "a szlávok órája ütött a történelem folyásában. S ezt csak azok sirathatják, csak azok sajnálhatják, akik tudatosan vagy öntudatlanul Németországgal játszanak össze". (90)

Benes újra tetőpontra állt Franciaország közvéleménye előtt (1948) s a progresszív sajtó ismét elhalmozta dicséretével. Okossága, éleslátása, bölcsessége miatt "korunk legnagyobb politikai zsenije közé" sorozta, mert "kiváló egyéniség ő, hisz 30 év óta uralja Közép-Európa történetét s minden cseh előtt a nemzet valóságos szellemét testesíti meg". (91)

Benes lelép a történelem színpadjáról

A sors különös iróniája Benest ismét akkor távolította el magas polcáról, amikor ott legszilárdabbnak érezte magát: 1948-ban a vörös farkas hirtelen megjelent Prágában s Benest aki minden tőle telhetőt megtett a bolsevizmus befogadására, kikérgette elnöki palotájából. A "bölcs", az "előrelátó", a "nagy európai" most gondokba merülten, összerokkanva távozott, hogy orosz szuronyok díszőrizete mellett haljon meg és sirbavigye Európát eláruló, fantasztikus, bűnös elképzeléseit.

Descotes műve utóhangjában megjegyzi, hogy Csehszlovákia és a többi párisi szabású dunai államok se nyugati, se keleti alátámasztással fenn nem tarthatók. Azok csak úgy maradhatnak életben, ha valósággá lenne a csoda s a csehek ma is kézben tarthatnák Brunswik legendás kardját. Ez olyan kar! volt, hogy viselőjének elég volt az ellenség előtt felemelnie s egyidejűleg elkiáltania: "Fejek, lecsúsz!" — s erre minden ellenséges katona feje földre gurult. (92) E nagy igazságot tartalmazó pikáns megjegyzésen kívül azonban, bár az alkalom kézenfekvő volt, nem foglalkoztak a franciák a mesterséges államok filozófiájával. Miért? Descotes megmondja: "Nincs jogunk oly

embert kritizálni, akinek politikai cselekedetei övéi előtt mindig az utolsó lehetőséget testesítette meg." (93)

A progresszív Franciaország ezután már csak nyílt bolsevista kiállással védhette a népi demokratikus dunai szláv államrendet, — amit viszont immár mindegyik dunai nép utálattal taszított el magától.

V. — FRANCIAORSZÁG SZELLEMI SZABADSÁGHARCOT KEZD, 1949-1952

Az új világpolitikai helyzet felismerése

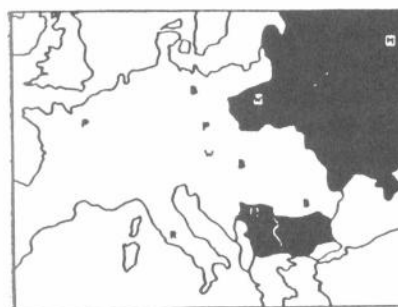
Amint a megelőző vizsgálatok során láttuk, a francia közvélemény zöme 1947-ben még azoknak a benyomásoknak hatása alatt állott, amelyek lelkében akkor alakultak ki, amikor az amerikai és orosz gyorsan mozgó csapatrészek Németország agyonbombázott testén keresztülgázolva, Kelet-Németországban összetalálkoztak s röviddel utóbb a félelmetes hitleri Reich élettelenül hevert a győzők lábai előtt. Sommásan úgy látták a dolgokat, hogy aki Hitler ellensége volt, az az ő barátjuk, aki viszont Sztalin ellen harcolt, az az ő ellenségük. Azaz, ami Sztalinnak jó, Franciaországnak is jó. Következőleg alig tudott valamit arról a kulisszák mögött ekkor már vigan zajló óriási világpolitikai mérkőzésről, aminek első jelei régóta láthatók voltak és évről-évre drámaibb körvonalakban bontakoztak ki.

Kína bolsevizálása után jött a Truman-tétel, 1947-ben, hogy megakadályozza Görögország bolsevizálását és megerősítse a Boszporus szorosait védő Törökországot és így az orosz távollarthassa a Földközi-tengertől. Majd jött a Marshall-terv, a maradék Európa megerősítésére és az Atlanti Óceán partjainak biztosítására. Aztán megtörtént az amerikaiak fegyveres beavatkozása Távol-Keleten, Koreában, hogy a Szovjet ott se juthasson ki a nyílt tengerre. Betetőzte mindezt az Atlanti Paktum, a bolsevizmus további előnyomulásának megakadá-

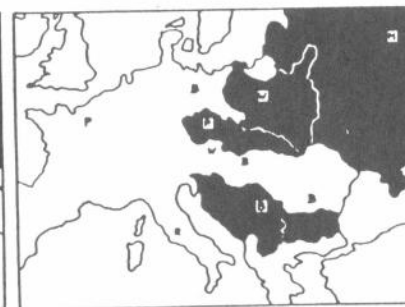
lyozására az összes frontvonalakon, vagyis az általános védekezés a nemrég még barát és szövetséges túlhatalmával szemben. Ezekkel az eseményekkel párhuzamosan megtörtént Franciaországban a kommunisták kizárása a kormányból, majd a szociáldemokraták visszalépése is és a progresszív pártlapok példányszámának isszonyú zuhanása, jeléül annak, hogy Franciaországnak van félténivalója. A két vezető kommunista pártlap, a Humanité és a Ce Soir 1949 december végére elvesztette 1946 január 1-én feljegyzett olvasóinak 70%-át, a szociáldemokrata Populaire 85%-át és a népi köztársaságpárti Aube 80%-át. (1) Ezek az események a francia közvélemény jelentős részét rádöbbsentették arra (1949-ben!), hogy tulajdonképpen új világhelyzet alakult ki, amelyben a tegnap még szövetséges bolsevista Oroszország ellenséggé vált és Nyugatnak Amerika vezetésével nagysietve fegyveres erővel megrakott új gátakat kell építenie.

Hogy azonban voltaképpen miért és hogyan történt ez a fordulat, arról a francia nagyközönség csak 1952 elején kapott összefoglaló képet, amidőn Catroux tábornok, Franciaország volt moszkvai nagykövete (1945-1948), kiadta nagyköveti minőségben eltöltött évei emlékiratait, a "J'ai vu tomber le Rideau de fer" c. hatalmas munkáját. E mű fontosabb részleteit a nagy antibolsevista napilap, a félmillió példányszámban megjelenő Figaro, a legszélesebb közönség részére is hozzáférhetővé tette s egyszerre fellebentette a fátylat négy nehéz év történetéről, okaiban is megmagyarázva a kulisszák mögött lezajlott politikai drámát, mely két részre bontotta a világot s Nyugatot szembeállította Kelettel.

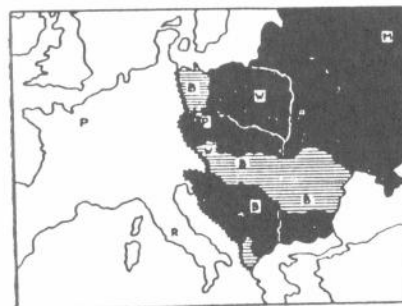
Catroux tábornok munkájában erről a fordulatról a következő kép tárult az olvasó elé. A francia kormány 1944-ben még Németországot tartotta Európa ellenségének s vele szemben keresett védelmet. Ám a kisantanttal vallott kudarc és kemény lecke után rájött arra, amit Benes már korábban megpillantott, hogy az 1. sz. ellenséggel szemben a francia-csehszlovák szövetség hatálytalan, mert ezzel a szövetséggel nem lehet a nagylétszámú német népet határain belül tartani. Ezért

Szláv államok 1914-ben

Szláv államok 1920-ban

Szláv hegemonia 1952-ben

A szláv imperializmus
három állomása:
1914, 1920 és 1952

De Gaulle tábornok, a felszabadított Franciaország miniszterelnöke 1944 december 10-én a kis szláv népek helyett a hatalmas Szovjettel kötött szövetséget s Sztalin euráziai birodalmának súlyával kívánta a német kérdést megoldani. Azt várta a bolsevistákkal való szövetségtől, hogy örök életre cselekvőképessé tegyen Németországot. Ebből a célból lehasítani kívánta Németország testéről a Rajna egész balpartját, amin Franciaország, Belgium és Hollandia osztoztak volna, kiszakította volna belőle továbbá a Ruhr-vidéket és a Saar-vidéket, s az így megcsontított országot, mely keleten is csorbulásokat szenvedett, kisebb államokra széttagolva, mint föderációs birodalmat tartották volna körülbelül olyan helyzetben, aminőben a

westfáliai béke (1648) után is élt. De Gaulle, ez a késői Richelieu-epigón, e tervnek orosz részről való elősegítését vagy hátráltatását tekintette a francia-szovjet szövetség "próbakövének." (2)

Annak fejében, hogy a Szovjet majd elősegíti a Németország szétporlasztására irányuló politikát, Franciaország már eleve mindent megtett a bolsevista szláv imperializmus dunavidéki és balkáni hatalmának jogi megalapozására. Kelet- és Délkelet-Európát a Szovjet érdekkörébe utalta s elismerte a szovjet engedelmisségre kényszerített kormányokat törvényes kormányoknak. (3) A Dunavidék ez "eladományozása" kétségtelenül arculcsapása, elárulása volt az európai gondolatnak, az európai kultúrának és szolidaritásnak, amiről ma oly sokat beszél Franciaország, olyasféle dolog, mint amit tett a magát "legkeresztényebb királynak" címző I. Ferenc francia király, aki a XVI. században a pogány törökkel kötött szövetséget, a keresztény Európát védő Dunatáj ellen. Franciaország megfeleledkezett a nagy igazságot tartalmazó francia mondásról: "On n'achète pas sa liberté au prix de l'esclavage d'autrui", — nem nyerhetünk szabadságot mások szolgaságba döntésével."

Sztalin azonban, miután már a szóbanforgó területek katonai birtokában volt s befolyását a nemzetközi konferenciákon jogilag is elismerték, francia szövetségese érdekeivel mitsem törődve folytatta a világ bolsevizálására irányuló sajátos külpolitikáját. A moszkvai nagykövet erre a körülményre már 1945 augusztusában felhívta külügyminisztériuma figyelmét. (4) Jelenítette azt is, hogy a Szovjet, mint szövetséges, a háború alatt is "titkos és eltökélt szándékkal ellenfél maradt s a közösen folytatott harc leple alatt is forradalmi tervei megvalósításán dolgozott." (5) Közölte, hogy a Szovjet Németország keleti felét a maga gazdasági, politikai és ideológiai rendszerébe építi be s ugyanezt teszi a neki átengedett befolyási övezetben fekvő országokkal, melyek ennek során Nyugat ellen foglalnak állást. Catroux nem kíméli tollát, s az orosz-francia szövetséget, — bár a hozzáfűzött reményeket éppen neki kellett szorgalmaznia, talán éppen jobb meggyőződése ellenére, — "tévedésnek" minő-

síti, mely a "szovjet világ" teljes félreértésén alapszik, s nyíltan "egy szövetség csalódásairól", "vitathatatlanul negatív mérlegről" beszél. (6) Úgy találta, hogy a Szovjet "önmagában, pusztán létevel is állandó veszedelmet jelent a békére", Franciaország számára pedig "közvetlen veszedelmet", úgyhogy nem a szövetség erőszakolása kellene legyen a kormány célja, hanem ellenkezőleg, tennie kellene valamit "a kommunizmus lebi-rására és visszaszorítására". (7) Bidault francia külügyminiszter, a történettanár és rezisztens, a nagy bolsevista-barát, kinek gondolkodásmódját a történelmi vonal teljesen lenyűgözte, mégis erőszakolta az orosz vonal tartását egész 1947-ig, a moszkvai kanosszajárásig, amikor az április 10-től 24-ig tartó megbeszéléseken maga is belátta a szövetség csődjét és zavart hangon beismerte Franciaország rossz külpolitikai tájékozódását. (8) A "hidaló" politikában azonban továbbra is hitt, új külpolitikai irányvonal felvételét következetesen akadályozta, (9) és továbbra is a német ügyre összpontosította figyelmét. A német kérdés megoldását a "nyugati blokk" keretében próbálta megvalósítani s szövetséget kötött Angliával, Belgiummal, Hollandiával és Luxemburggal. De így sem sikerült az új Richelieu-programot végrehajtania, mert időközben ország-világ előtt a Szovjet lett az egyes számú ellenség s vele szemben Amerika Németországot talpraállította, politikailag szorosabban összefogta s megkezdte felfegyverzését. A franciák lelkében is egyre jobban kibontakozott az új félelemérzet, a német veszéllyel is nagyobb szláv veszély. Eltűnt most már az újságok hasábjairól a hidaló politika s megjelent a közirók tolla alatt, nemzedékek óta először "a szláv veszély" és "szláv nyomás" kifejezés, mint a pángermánizmus párhuzamos fogalma s mint új felfedezés. (10)

Miután a közvélemény az új világhelyzetet kialakulásában és okaiban is megértette, Franciaországban ismét előtérbe került a dunai kérdés: mivel a Szovjet nem mozdította elő Németország szétdarabolását, az annak fejében kapott ajándékra, — a Dunatáj birtoklására, — nem méltó, ezért dunavidéki és balkáni befolyási övezetét, mint jogtalan birtokat vissza kellene tőle perelni. Európa keleti végeinek felszabadítása, mint új

célgondolat, így jelenik meg igen diszkrétan a francia közgondolkodásban. Ennek aktiv végrehajtásától, a bolsevizmus eltiprásától azonban a francia irtózik, mert országa egy bolsevista-ellenes háborúban csak vesztes lehet, elvesztené gazdag gyarmat-birodalmát, annyira meggyengülne, hogy Németországgal nem bírna. Épen ezért azok is, akik a háború mellett törnek lándzsát, csak úgy képzelik el a dolgot, hogy Franciaország a felszabadító háborúban nem venne részt, jóindulatú semleges maradna, de viszont az új elrendezést ő diktálná, mert Amerikának még nincs kellő tapasztalata... Franciaország csak abban ért egyet az amerikaiakkal, hogy a bolsevizmus további terjeszkedése ellen védekezni kell, s evégből maga is talpra állít egy pár hadosztályt. 1952-ben tehát még csak a Truman-doktrínánál tart. De ez is elég ahhoz, hogy a beteges szláv bálványimádás korát lezárja s érezhető megkönnyebbüléssel szabaduljon a "katasztrófális mozdulatlanságból." (11)

Roppant zavarja azonban a francia védekező politikát az, hogy ezt a feladatot saját maga nem képes megoldani, nem képes teljesíteni azt a hivatást, amit megelőzőleg századokon át épen az általa rombadöntött birodalmak, — Németország, Ausztria-Magyarország és az Oszmán Birodalom, — maguk elvégeztek. Ebben a védekező, elhárító munkában feltétlenül szükséges neki Amerikával, sőt hajdani egyes számú ellenségével, Németországgal való szoros katonai és politikai együttműködés. De hogyan oldja meg ezt a fogas kérdést? Hogyan legyen Franciaország a felszabadító háborúra készülő Amerika szövetségese, és ugyanakkor Oroszországgal szemben semleges; hogyan legyen Németország egyidejűleg erős és mégis gyenge? Hogyan béküljön vele össze, amikor a Saar-vidéket máris lehasitotta testéről?

Ennek az ellentmondásokban gazdag francia problémának megoldását a francia kormány a szabad európai államok egyetlen államkeretben való összefogásában fedezte fel, a sok Európa-előfutár gondolatának felújításával. Az Európa-Állam keretében ugyanis, akár federáció legyen az, tehát több állam

szövetsége, akár unió, azaz egy kormányú, ebben az egységes Európában megakadályozható lenne, hogy Németország önálló cselekvőképességét visszaszerezze, azaz katonai erejét esetleg Franciaország ellen fordíthassa. (12) Egy ilyen kontinentális keretbe szorított Németország — írják — Nyugat-Európa befolyása alatt "hatalmas emberanyagával és gazdagságával a nyugati gondolatok és a nyugati hatalmak befolyása alatt visszavehetné történeti szerepét és Nyugat végvára lehetne szemben a szovjet világgá változott szláv világgal". (13) Azonfelül az Európa-Állam Amerikával szemben is kivivhatná semleges magatartását a látóhatáron lévő véres összeütközésben. Munkáiban vette tehát Franciaország Európa megszervezését az Európai Szén- és Acélközpontra felállításával, a mezőgazdaság, a közlekedési hálózat, a haderő, az egészségügyi védelem és a politikai tevékenység összpontosításával és hirdetni kezdte, hogy "a nemzeti államok kora lejárt", és "ütött a federalizmus órája." (14)

Ebbe az új katonai, diplomáciai, politikai és ideológiai helyzetbe kell beállítanunk a franciák jelenlegi dunai politikai elgondolását, hogy azt részleteiben is megértsük.

Leszámolás a dunai szlavofil politikával

Az új célgondolatok kialakulása lehetővé tette a francia közvélemény számára, hogy a dunai szláv imperializmust új szempontból világítsa meg és az Osztrák-Magyar Monarchia lerombolásával kezdődő francia eltévelyedést éles kritikával kísérje. Ez a most kikristályosodó szemlélet a Bainville-Pezet-iskola hagyományain épül fel és a szovjet háború lezajlásáig bizonyára utolsó megjelenési formája lesz a franciák dunatáji gondolkodásának.

Az induló új publicisztikai csatában eredeti vonás, hogy a francia közvélemény a Szovjet ellen fordul és annak francia szóvivőit is pellegérre állítja. Vád alá kerül a Le Monde c. napilap, mely igyekszik "Sztalint emberbarátnak, a szlávok védőjének és az emberiség jövőjének feltüntetni." (15) Szeméremmel lobbantják, hogy "tudatosan félrevezeti a közvéleményt, mert a szovjet rendszert úgy mutatja be, mint amely tiszteltben

tartja a semlegességi nyilatkozatokat vagy a meg nem támadási szerződéseket. Lengyelország, a balti államok, Finnország, Ukrajna után sokat mesélhetnének erről." (16) Továbbá: "a Monde számára a csatlós államokban dühöngő rendőri kényuralom népi demokrácia, idézőjelek nélkül, a kémek, szabotálók, árulók és az ellenség barátai — hazafiak, demokraták, békebarátok és jó franciák." (17)

Aztán terítékre kerül Sztalin és az egész bolsi rendszer. Helyreigazítják, hogy bizony nincs igazuk a marxistáknak, mert "a Nagy Oroszország nem mentette meg a szlávokat se a szolgaságtól se a pusztulástól; ellenkezőleg, Sztalin a szláv Lengyelországot kiszolgáltatta Németországnak, hogy részesülhessen az újabb felosztásban, és hagyta, hogy Hitler Csehszlovákia után Jugoszláviát is eltapossa." (18) Aztán töménytelen cikkben bemutatják a szláv bolsevizmus véres kezét, amint a polgári társadalmat likvidálja, az egyházakat lerombolja, a demokratikus kormányokat elüzi, a vonalhoz hűtlen kommunistákat kivégezteti, úgyhogy ma már az összes függöny mögé szorított országok elvesztették függetlenségüket és kiszípolozva, mindnyájan rabszolgasorba süllyedtek. "A század legnagyobb botránya" pedig a baráti államnak tekintett Ausztria sorsa, mely 258 ülés után sem kapott békeszerződést, hanem továbbra is katonailag megszállt ország maradt, mintha ellenség lett volna. (19) Az igazság az, hogy az oroszok nem akarnak kimenni Ausztriából, hiszen ottani létük teszi lehetővé, hogy haderőik Magyarországon és Romániában állomásozhassanak és saklamban tarthassák az egész Balkánt és Közép-Európát. Ne tápláljon magában senki balga reményeket az oroszok szándékai felől, mert "a diplomáciai csata csak füstfüggöny, mely azt a határozott szándékot takarja, hogy a muszka egy talpalatnyi földről se vonuljon vissza. Az imperialista és forradalmi Oroszország befészkelte magát a kontinens szívébe és onnan nem fog kimozdulni." (20) Az egész dunai táj ügye politikailag zsákutcába került, "miként a német kérdés, úgy az osztrák kérdés sem oldható meg a fenálló körülmények között." (21)

Ezek a szomorú tények mutatják, — folytatják a kom-

mentárt, — hová vezetett a szlávokkal való oktalán barátkozás, hová a benesi sugalmazású nyugati politika, mely a progresszivitást hirdette. "Am ha valaki elejétől végéig csalódott Sztalinban és a Szovjet Unióban, a szovjet totalitarizmusban és a kommunizmusban, a saját országában, az éppen Benes Edvárd volt. Nem volt neki elég, hogy saját magát a maximumig becsapja, becsapta ő azokat is, akik hajlandók voltak reá hallgatni, jelesen Rooseveltt, az oktalán, aki ilyen szakértőt fogadott maga mellé tanácsadóul." (22) Mert vegyük tudomásul, nem a szlávok órája ütött, hanem ütött a Cseka meg a Gépéu órája. (23)

Ílát hogy jutottunk ide, hol kezdődik a történelem százados vágányaiból való kisiklás? És most már a szélsőbal kivételével az egész francia közvélemény zúgja, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia lerombolásával, mert ez a birodalom az európai egyensúly igen lényeges eleme volt. (24) Egyrészt tekintélyes tömegével és területével megállt a maga lábán, megakadályozta, hogy a dinamikus két szomszédos birodalom, a német és az orosz behatoljon területére és Nyugat-Európát is veszélybe sodorja. Másrészt a területén élő népeket összefogva megakadályozta, hogy azok egymásközi feszültsége nemzetközi sikra terelődjék át és a dunai táj háborús tüzfészekké alakuljon át. (25) Lám mily nagy az ellentét a régi és az új Európa között, — kiált fel egy másik író, — "hajdan Ausztria-Magyarország meg tudta védeni Európát. Ma pedig, — mily paradoxon!, — amerikai katonákat kell Linzen túl, a kis Enns folyó partjaira vezényelni, hogy a pánszlávizmus expansionista hullámaait feltartóztassák." (26)

A szláv veszély szempontján túl, Európa szempontjából is elsiratják a Monarchiát. Ez a birodalom már önmagában is "valóságos kis Európa volt", — une Europe en miniature, — olyan, amit most nagyban akarnak megvalósítani. S amit ennek az építménynek szemére hánytak, az "csak a jólét által elkényeztetett népek szemrehányása volt!" (27). A valóság az, hogy a Monarchia népei a birodalomban megelégedettek voltak és nem is harcoltak annak lerombolásáért. Csak egypár "forra-

„dalmi intellektuális” igyekezett elhíttetni a világgal és a Monarchia népeivel, hogy gyűlölni kell ezt a birodalmat. Mert azok a surlódások, amiket a Monarchiában megfigyelhetek, ahhoz képest, ami azóta történt az utódállamokban, tulajdonképpen jelentéktelen apróságok voltak. Revízió alá kell tehát venni az úgynevezett elnyomásról alkotott képzeteket és az újabb események világánál tárgyilagosan meg kell állapítani, hogy a Monarchia a kisebbségi kérdést „emberségesen és nagyvonalúan kezelte.” (28) A forradalmár intellektuálisok — célzás Benesékre, — elég hosszú ideig éltek, hogy megláthatták hová vezetett felforgató politikájuk: „Láthatták hazájukat gyarmatosítva, láthatták miként kapott az idegen cártól törvényeket és miként alakították át azt börtönökké.” (29) Sajnos, a Monarchia előbb elpusztult, semmint annak értékét felismerték volna!

Ami e birodalom lerombolása után történt, a tévelygések hosszú sorozataként jelenik meg s ezek összefüggő képét két-kötetes hatalmas munkájában Baumot rajzolja meg. Már a munka címe is kifejező: „La faillite de la Paix, — A béke csődje” (Páris, I-II, 1951). Ez a leghatalmasabb mű, amit a francia birodalom újabban e kérdésnek szentelt s szerzője így foglalja össze nézeteit: A béketárgyalások alkalmával, 1919-ben, nem volt egyetlen komoly terv sem. Építő elgondolásokkal nem rendelkező kishivatalnokok intézték a nagy kérdéseket, akik „különböző és gyakran ellenmondó elveket” alkalmaztak és se kellő földrajzi, se kellő történelmi ismeretekkel nem rendelkeztek. Magyarországot otrombán megcsonkították, „a régi királyság kétharmad részét és három millió magyart elszakítottak tőle”. Ausztriát alakítatlan törpévé faragták le, Németország testébe folyosót építettek, megszülték a bonyolult danzigi problémát, egész sereg más paradox kérdést, mindmegannyi válság szülőőkt, vagyis egész Európát kompromittálták „különleges torzalkotásokkal”. (30) A legnagyobb baj az volt, ha már a végzetes lépést elkövették, hogy az új államoknak teljes függetlenséget adtak, múltjukra való tekintet nélkül, és nem fogták őket össze legalább egy gazdasági federáció keretébe. (31)

„Egyesek lelkesülésükben és elvakultságukban, mások idealizmusukban vagy tudatlanságukban nem mérték fel az elfogadott rendelkezések minden következményét. Várni kellett, hogy az évek hatottak legyen.” (32) És az évek hatottak is, mert az 1918 november 11 és 1939 szeptember 3-a közt eltelt békekor-szak huszonegy esztendeje „rozkadásig tele volt rendkívüli kalandokkal, diplomáciai viszálykodásokkal, kimerítő gazdasági és pénzügyi nehézségekkel, töménytelen válsággal és problémával. Az esztelen rángatózásban az 1914-es gyilkos földrengésre mindeffajta bomlás bekövetkezett egy örökös és folyamatos egymásutánban. Viharos és zürzavaros bizonytalanság volt a válasz a csaló 1919-es békére, amely mindenkiben a provizorium érzését állandósította.” (33) Mindennek oka tehát a régi rend lerombolása és helyette olyan államszerkezet építése, amely nem való a Dunatájra. Ez a rossz középdunai felépítés vezetett a német hegemoniához, ez vezetett az orosz hegemoniához s ez az oka Nyugat-Európa mai halálos veszedelmének.

Az így felállított tételekből logikusan adódik az újabb tétel: a helyzet tarthatatlan, a Dunatáj felszabadítandó! „Elfogadhatjuk-e mi, franciák, Európát úgy, ahogy azt a potsdami és yaltai egyezmények megszabták és beleegyezhetünk-e a közép-európai és balkáni országok szovjetizálásába? Ez azt jelentené, hogy beleegyeznénk Franciaország végleges elpusztításába.” (34) A sok politikai érv mellé, most kulturális és gazdasági érvek is csatlakoznak. A leszakított és bolsevizált Európa nemcsak csonkítja a nyugati kultúra életerejét, hanem azzal, hogy szellemi erőit Kelet szolgálatába állítja, Nyugat-Európára halálos veszélyt hoz. Ugyanilyen a helyzet gazdasági téren, mert Európa csak keleti felével alkothat életképes Európa-Államot, annak hiányában csak Amerika függvénye lehet. (35) Tehát nyilvánvaló, hogy „csak a moszkvai imperializmus visszaűzésével, csak az ő hódításainak visszaszerzésével lesz lehetséges a győzelmes Nyugat békéjét biztosítani a tartósság némi reményével.” (36) S a Figaro átveszi a philadelphiai nyilatkozat leglényesebb részét, mely szerint „a közép- és keleteurópai né-

pek felszabadítása a tartós béke és a gazdasági rend helyreállításának lényegbevágó feltétele." (37) François Mauriac ezt a gondolatmenetet egész tekintélyével alátámasztja s egyik vezércikkében megírja a függönymögötti börtönországokról: "Az az óriási rozsdás kapu, amely Oroszországban és a csatlós államokban millió és millió rab és hallgatag ellenállóra nehezedik, és számtalan szívet tart börtönben, akik Isten nélkül nem tudnak élni, ez a leláncolt kapu, mi tudjuk, egy napon sarkastól együtt fog kiszakadni." (38)

Ezzel el is jutottunk ahhoz a ponthoz, ahol hallhatjuk a francia közvélemény ajkairól, ha nem is a kormányéról, legalább szavakkal, ha nem is tettekben megnyilvánulva az igazi európai hangot, — de profundis. S ahogy régen a gondolkodás minden útja az Osztrák-Magyar Monarchia eltörléséhez vezetett, úgy vezet most minden józan francia gondolkodása az új, még óvatosan kimondott jelszóhoz: a Dunabírodalom valami formában való feltámasztásához.

A Dunatáj új felépítésének francia elvei

Kétségtelenül összefüggésbeli hiány van a francia gondolkodásban, amikor a Szovjet fegyveres lerombolását helyesli, de az abban való részvételtől irtózik, s maga csak a védekezésre vállalkozik, viszont mégis magának kívánja a vezetősépet a háború utáni felépítésben. De folytassuk elemzésünket, hisz feladatunk csak az, hogy a francia látásmódot ismertessük. A dunai tájat szerintük a múlt tanulságainak felhasználásával akként kellene felépíteni, hogy az új helyzet célravezető és tartós legyen.

Ebből a szempontból az első követelménynek azt tartják, hogy ez a táj ne legyen nagyhatalmak politikai befolyási övezete, hanem a maga lábán álljon meg, szilárdan és erősen. Ezt a Pezet-D'Ormesson-Catrice gondolatot domborítja ki most Delaporte, Autriche c. munkájában. "Európa közepének átépítése csak akkor sikerülhet, ha a nagyhatalmak becsületesen lemondanak arról, hogy a maguk versengéseit erre a területre átvigyük ... ha ezt a problémát önmagában vizsgálják, mégpedig

azok, akik ebben a kérdésben érdekeltek, számotvetve amaz állandó tényezőkkel, melyek Európa e részében parancsoló erővel jelentkeznek. Egy kívülről ráerőszakolt, vagy kívülről egyetlen nagyhatalom által sugalmazott dunai federáció nem lenne sem természetes, sem tartós megoldás." (39) Ebből az elvből következik az is, amit megelőzőleg már Martine is világosan fogalmazott, hogy tudniillik a nagyhatalmaknak le kell mondaniook arról is, hogy ideológiájukat ráerőszakolják a Dunatájra. Tehát: "A köztársasági eszme hiveinek el kell fogadniok a monarchikus megoldást, ha ez döntő haladást jelent az európai szervezkedés terén. A romantikus 19. század szellemi örököseinek le kell mondaniook arról, hogy a nemzetiségi elvet tabunak tekintsék, ha bebizonyosodott, legalább is bizonyos esetekben, hogy az az emberi haladás számára komoly akadályt jelent. Végül a kereszténység ellenfeleinek be kell látniook, hogy az ama ritka erők közé tartozik, amelyek manapság a barbárság hullámainak ellent tudnak állni." (40) Jóhannet gondolatainak kifejtése ez és annak a tételnek hangsúlyozása, hogy a Dunatájon csak a nagyhatalmak politikai és ideológiai kivonulása után kezdhető el a logikus, új felépítés, a Dunatáj saját elvei alapján: a földrajz, a történelem, a kultúra és a vallás állandói által kikerekített terület összefogásával.

Ez a terület, ami ezek alapján összefogandó, a régi Osztrák-Magyar Monarchia területe, Galicia kivételével. Tehát a régi magyar királyság, a cseh királyság és Ausztria. (41)*

De vajjon a Bécs-Budapest-Prága háromszögben elhelyezkedő országok mindegyik népe akarja-e ezt a megoldást? Bizonyos nyugtalansággal jegyzik fel a francia megfigyelők, hogy a mai Ausztria nem hallatja szavát ebben a kér-

* A francia szabadtömjén páholyok részéről hirdetett terv, amely a Baltikumtól a Földközi-tengerig terjedő egész "Kelet-Európát" össze akarja fogni Intermárium néven egy közös konföderációba, ezinte semmi visszhangra sem talált a dunatáj francia gondolkodásban. Ez az elgondolás a páris-körüll békék szervezetét akarja átmenteni a jövő szabad Európájába és nélkülözni az összes államalkotó erőket, a földrajzi keretet, a történelmi múltat, a kulturális és világnézeti alapot, sőt a politikai érdekössziséget is. Ez csak a benesi szellem megmentésére volna alkalmas.

désben és távolmarad a dunai jövő kiépítésében való közreműködéstől. Vajon mit jelent ez? Talán azt, hogy a vér hívószavát akarja követni és lemond százados hivatásáról? (42) És a csehek?, a Monarchia nagy rombolói, azok sem látszanak az építő munka társai lenni, hiszen még a közelmúltban is nyakasan visszautasítottak minden dunai összefogást. Ők is másfelé, a lengyel térség felé húznak. Nehéz kérdés ez, a Dunabirodalom területi kiszabása, amire a francia közvéleménynek még nincs kiforrt álláspontja, mert nem bír kellő tájékozottsággal.

Abban sem látnak világosan, hogy ezt a lassan csak Szent István koronája országaira korlátozódó Dunabirodalmat a federáció kötelékeivel kellend-e majd összefogni, tehát több kormányzattal birjon-e, avagy az unió kötelékével, egy központi kormányzattal. A Pezet-iskola olyasféléképen vélekedett, hogy a történeti egységeket únionális formában építsék fel, tehát a belsőkárpáti térséget, a cseh-medencét és Ausztriát, — s e három egységet kellene csak federálni, mielőtt az európai federációba bekapcsolnák. De a szerkezetre sincs még határozottabb telfogásuk.

Azonban bármilyen területi alappal és bármilyen politikai szervezetben jöjjön is létre az új Dunabirodalom, arra szerintük négyféle hivatás vár: állítsa meg a germán dinamizmust, állítsa meg a szláv dinamizmust, szüntesse meg a dunai tüzfészket és legyen bástyája kelet felé az európai művelődésnek. Ez a kissé túlméretezett hivatás azért is kedves a franciáknak, mert lehetővé tenné nekik a német egység kérdésének a tényeknek megfelelő kezelését is. (43)

A feleletet nem kapott kérdések tisztázására és az új Dunabirodalom felépítésének részletes megvitatására a félhivatalos külpolitikai szervek kapcsolatokat keresnek az emigránsokkal s az új dunai államtudat kialakítását a Comité français pour l'Europe libre, a Fédération, a Conseil d'Europe és a Rádió segítségével kísérlik meg. A munka megindítása azonban mindenütt a hivatalos szervek szankcionálására vár és 1952-ben e tekintetben döntő lépés nem történt. A mondott gyújtópont-

tokban túlnyomórésztben még mindenütt kimenekült volt kommunista kollaboránsok ülnek, akik az egészséges kibontakozást eleve megakadályozzák, a franciákat rossz útra tanácsolják. Vajon Eisenhower győzelme felkavarja-e azt a jötevő szelet, amely a francia légkör szükséges megtisztítását is elvégzi?

A francia közvélemény irányító rétege, több nemzedék kudarcán okulva, tévedéseit belátva, ma már mégis eljutott oda, hogy megértse: mindent előről kell kezdenie, és azt is felfogja, hogy a magyarok nélkül nincs dunai összefogás, és nincs francia biztonság sem. De képes lesz-e Franciaország ezt a programot időben kidolgozni és időben megvalósítani? Számunkra a kérdés lényege ma ez!

A francia tudományos és politikai gondolkodás válsága

A megelőző fejezetek rávilágítottak arra, hogy az első világháború alatt lezajlott nagyméretű publicisztikai tevékenység, valamint az utána bekövetkezett cseh propaganda az egész dunatáji vonatkozású francia gondolkodást a szlavinfilizmus béklyóiba szorította be. Láttuk azt is, hogy a publicisztika és propaganda szempontjai és szociológiai irodalmat s tolta át a politikai gondolkodást a realitások mezejéről az ideológiák síkjára.

Hogy a történetirői és szociológiai tevékenységnek mennyire nem volt tudományos jellege, azt egyesek már korán észrevették. A francia szlavista iskola tudniillik kezdetben sem nyugodott tudományos alapokon, mert Adam Miczkiewiczessel, a Collège de France tanárával, és utódával, Cyprien Roberttel eleve rossz útra tért. (44) Ez a baj utóbb, a Dunabirodalom iránti ellenszenv kialakulásával csak fokozódott. A publicisztika és tudomány összekeverése már Légernél szembeötlő volt, mert ez a tudós "munkáiban sosem választotta el a tiszta tudományt a politikai hasznosságtól és a haza szolgálatától." (45) Ami a másik vezető egyéniséget, Denis professzort illeti, ő, "az elnyomott nemzetek ügyvédje, maga bevallotta, hogy műveiben nem tudott tárgyilagos maradni, hanem a bakó (Ausztria-Magyarország) iránt gyűlöletet, a mártir (szlávok) iránt rokon-

szenvet érzett.” (46) E professzorok tudományos tevékenységükben nem is az igazság keresését tartották főcéljuknak, hanem szövetségesek felkutatását. (47) Mazon, a Collège de France tanára is úgy vélte, hogy a tudományos fejlődést “a politikával és a propagandával való szomszédosság, a könnyű érvényesülési lehetőség, továbbá a politikai és tudományos ismeretek zavara” károsan befolyásolta. (48) A szlávokba való belecsudálkozás végül is annyira fokozódott, hogy Delaporte egyenesen azt írja: “Franciaország nem látott, csak a kisantantot.” (49)

A káros befolyás a mondott tudományok mezején legszembetűnőbben abban mutatkozott meg, hogy egy egész sereg hazugság lépett elő igazság gyanánt, s ezek szolgáltak érvül a Monarchia rombadöntésére és az 1919-es felépítés megalkotására. A legnagyobb baj mégis az volt, hogy az utóbbi ötven esztendőben következetesen elmulasztották a szláv veszély elemzését, és politikai érdekből mellőzték a dunai tájat összetartó erők számontartását, a földrajzi, gazdasági, kulturális, stb. állandók katalógizálását. “A két háború között — írja Delaporte, — a politika centrifugális erői elfeledtették a földrajzi és gazdasági szükségletek egyesítő erejét”. (50) Ennek következtében ma, amikor a történelem más világpolitikai helyzetet teremtett és szükséges a dunai összefogás a franciáknak is, hiába keresik a politikusok és közirók a nagy kézikönyvekben a magyarság igazi történeti szerepét, az összefogó fontos mozzanatok adatait, azokat nem találják, mert onnan teljesen hiányzanak. Az új célokért harcolni akaró publicisztika fegyvertára tehát nagy hiányokat mutat és nincs elég érv az új szükséglet komoly alátámasztására. A francia külügyminisztérium maga is keservesen tapasztalja ezt a hiányt, miként erről beszélgetéseim során személyesen is alkalmam volt meggyőződnöm. De a külföld előtt sem titok a dolog. A Grácban és Bécsben megjelenő “Coup d’Oeil sur l’Est” c. folyóirat mindjárt az első, 1948 áprilisi számában megjegyzi, “a nyugateurópaiak tájékozatlanságának legfontosabb oka történeti ismereteik hiányossága.” Csoválkozhatunk-e ezek után azon, ha a kevés használható anyagot találó francia nem képes a dunai kérdéseket megérteni s az

egészben csak egy irtózatot casse-tête-et lát? Hányan panaszkodnak Pierre Gaxotte szavaival, hogy “ez a Közép- és Kelet-Európa rettenetesen bonyolult”? (51)

Mint a tudományokban, hasonló a helyzet a politikai gondolkodás terén. Itt a nagy baj ott van, hogy az emberek a tényleges helyzet türelmes és tárgyilagos elemzése helyett ideológiákból indulnak ki vizsgálataikban s az így, a priori kiagyalt politikai keretekbe akarják belekényszeríteni a Dunát, — ahelyett, hogy a politikai szerkezetet alakítanák a történelem és földrajz által előírt adottságaihoz. “A demokratikus nemzetek, — olvassuk egy helyen az önkritikát, — nem értik meg a tudományos sémák értékét a kollektív élet szervezésében. Ezek a nemzetek bizodalmaikat az ideológiákba helyezik, főleg a liberális és marxista ideológiába, a felvilágosodás korabeli racionalizmus e két ikergyermekébe.” (52) De még a tekintetben is az elvakultságig mennek, úgyhogy például “ha a tekintély szó vagy annak képe valakinél vagy valamely csoportban megjelenik, mindjárt ördögüzésbe kezdenek, fascizmust emlegetve. Mert fascista bárki, aki a mi intézményeinknek vissza akarja adni hatékonyságukat.” (53) Ily körülmények között Franciaországban “magának a politikának gondolata is diszkreditálódott” (54) s “a politikai fogyatkozás lett egyike azoknak a bajoknak, amelyek a legsúlyosabban érintik a nyugati társadalmat”. (55) Ilyen “mélyre süllyedt” a közszellem Franciaországban és a közvélemény “tájékozatlan vagy eltévedett”. (56)

Ahhoz, hogy a tudományos és politikai gondolkodás e mélypontról elmozdulhasson és visszatérhessen a helyes útvonalra, úgy vélik, sürgősen tenni kell valamit, különben Franciaország képtelen lesz a dunai ügyekben helytálló szakvéleményt mondani.

— Tudományos tekintetben az első teendő a meglévő oktatási hálózat és személyzet kiegészítése volna. Már Pezet és Catrice is kíváncsún tartotta, “hogy újságírókból, szociológusokból, közgazdászokból, diplomatákból és teológusok-

hól tanulmányi csoportok alakuljanak s foglalkozzanak a dunai kérdésekkel, akár azzal a céllal, hogy azok elméleti alapjait, jogi és erkölcsi vonatkozásait kidolgozzák, akár azzal, hogy megoldási terveket készítsenek." (57) Egy másik javaslat szerint a feladat az: "Kiképezni francia szakembereket Európa keleti ügyeire; tájékoztatni a francia közönséget ezen országok politikai tényeiről és igazi lelki állapotáról." (58) Franciaország ugyanis nemcsak, hogy elhanyagolta e problémák számontartását, hanem az időközben tudományos hálózatukat bővítő angolszászok és németek mögött nagyon hátramaradt. Ez utóbbiak máris átvették a franciáktól a dunai kérdések tanulmányozása terén a vezetős szerepet. Amerikában pl. ott a sok dunatáji intézet és a Committee for a Free Europe, Angliában több szakértőt képeztek ki s Németországban rendre talpra állították a közel-múltban működött délkeleteurópai intézeteket. Hogy a hiányok gyorsan pótolhatók legyenek, a munkába be kellene szervezni az emigráns tudósokat is. (59) Az így létesítendő intézetek és tudóscsoportok feladata lenne, hogy a hiányzó történeti és szociográfiai dokumentációt pótolják, megjavítsák az Eisenmannok, Ancelek és Benes-figurák által alapjában elrontott dunatáji szemléletet és leszereljék a franciák szeméről a közel száz esztendeje odaillesztett ellenzőket.

— Politikai téren a már Fabre Luce által sürgetett szellemi felszabadulás első követelménye az, hogy a francia gondolkodás megszabaduljon az ideológiák és koreszmék nyűgétől és a valóságos helyzethez igazodjék. Az emberföldrajz, tágabban a geopolitika és rokontudományai elveit akarják megtenni a gondolkodás kiindulási pontjává. "Hogy életben maradhassunk, nem fantáziánk szerint kell viselkednünk, — olvassuk az az oktató hangot, — hanem azon a módon, amit a dolgok és saját maguk szerkezete előír." (60) Azonfelül "a valóságot magát kell figyelembe vennünk, sajátos bonyolultságukban, a maguk állandóságában és örökös fejlődésükben, — nem pedig ilyen vagy amolyan filozófiai tétellel kapcsolatban." (61) Ahhoz a tudományhoz kell fordulnunk, "amely különösképpen az ember és környezete annyira bonyolult kapcsolatait, a természetes és

a technikai környezet, továbbá az emberi csoportok és az általuk lakott föld kapcsolatait vizsgálja." (62) Ezek a tudományok megmagyarázzák, melyek azok az állandó jellegű, soha nem változó vagy csak lassan módosuló összetevők, amelyek egy-egy nemzetet alkotnak s amelyekre az államok felépítendőik: "a földrajzi tényezők, a szellemi eredetiség, a politikai és gazdasági adottságok, lelki magatartás s a világban elfoglalt helyzet." (63)

Ennek a szellemi újjászületésnek, ennek az újfajta politikai gondolkodásnak felvevására, a helyes publicisztikai érvelés megtanítására vállalkozott a Fédération című új folyóirat és az ugyancsak nemrég életrehívott Revue de Science politique.

E rideg tárgyilagossággal végrehajtott francia önkritika kétségtelenül helyesen mutatott rá ama szellemi betegségre és csiráira, amelyben Franciaország több nemzedék óta szenved. A vázolt program végrehajtása azonban oly mélyreható tisztogatást, oly gyökeres átalakulást, annyi előítélettől való megszabadulást tételez fel, hogy annak békés úton való megvalósítása, — forradalom nélkül, — nézetünk szerint legalább még öt-tíz esztendőt venne igénybe.

Igy sajnos azzal kell elmélkedésünket bezárnunk, hogy alig lehet reményünk arra, hogy Franciaország, egyes kiváló apostolainak buzgólkodása ellenére, az angolszász-német szellemi élettel a közeli jövőben dunatáji viszonylatban versenyképes legyen és a mi célkitűzéseinket politikai, diplomáciai katonai és irodalmi vonatkozásban érdemben előmozdithassa.

VI. — AZ EMIGRÁCIÓK RÖGZITIK A DUNAI ÚJJÁÉPÍTÉS ALAPELVEIT

A dunai emigrációk befeléfordulása

A dunai emigrációk nyolc évi tapasztalat után belátták, hogy Franciaország s általában Nyugat-Európa megszűnt számukra erkölcsi rezervoár lenni, amelyből erőt és kitartást merithetnének az előttük álló nagy küzdelemhez. Logikus következménye lett ennek a belátásnak, hogy aktív politikai központjaikat nem Nyugat-Európában, hanem az észak-amerikai államokban és Németországban alakították ki.

Ila ennek az eltolódásnak okait fürkésszük, Nyugat-Európa elhidegülésének magyarázatát keressük, egyebek közt egy fontos lélektani mozzanatra mutathatunk rá. Arra a lekicsinylésre, sőt fennhéjázásra, amely a nyugatiak részéről főleg a második világháború után irányunkban lépten-nyomon felbukkant. Valahogy úgy beszéltek velünk, az Európa-védőkkel, bukásunk után, mint ahogy a parvenü szokott beszélni a szegénynek maradt rokonnal.

Ennek a furcsa magatartásnak megvan az áttétele a mi egész történeti múltunkra is, amelyből minden fényes lapot kiszakítottak. Elnéztek afelett, hogy milyen hallatlanul nagy és értékes munkát végeztünk mi, dunavidéki és visztulai népek Európa arculatának kialakításában. Elfeledték, hogy a mi népeink voltak azok, amelyek a régi magyar királyságban összefogva, Lengyelországgal karöltve, Európa keleti homlokzatát kidolgozták, — ahogy a spanyolok, portugálok és franciák kidolgozták az atlanti, és az olaszok a földközítengeri homlokzatot. Elfeledték, hogy a mi százados művünk tette számukra lehetővé az ő nagypolgári életmódjukat, a jövedelmező kereskedelmet és gazdag gyarmatok szerzését. Nem vettek arról tudomást, hogy az ő gazdagságuk nekünk, különösen magyaroknak, horvátoknak és lengyeleknek temérdek véráldozatba, népeink izzonyú pusztulásába került.

Azt sem méltányolták, hogy e homlokzat kiépítése után nekünk századokon át, egész a mai napig, szüntelenül a gáton kellett állnunk, nem úgy mint nekik, akik a nagy Óceán partjaihoz érve, a tenger védelme alá bújhattak. Sőt, tudatlanságukban még bírálkká is lettek, azt állítván szinte 1952-ig, hogy az állandó keleti veszély csak a mi képzelődésünkben létezik s ennek emlegetésével csak őket akarjuk zsarolni, mert ilyen veszély nincs, ellenkezőleg, a keleti erő jótékony, hiszen jól felhasználható az igazi veszély, Nyugat-Európa veszélyének elhárítására, tudniillik a németek fékentartására. Ebben a hitben élve, az igen reális keleti veszély előtt, ők saját maguk bontották le a keleti homlokzat mestergerendáit, Németországot, Ausztria-Magyarországot és az Ottomán Birodalmat, valóságos árúcserét rendeztek azok alkatrészeiből, adták vették azokat, mintha nem is Európa szent testét szaggatnák.

S habár ma, amikor a keleti homlokzat hiányában Nyugat-Európa maga is veszélybe sodródott, önmagát nem tudja megvédeni, Európa-Államot sürget, szellemi megújulást hirdet, mégsem jut eszébe, hogy az igazi Európa-védők becsületét helyreállítsa saját és a világ közvéleménye előtt, sem az, hogy a keleti homlokzat felépítéséhez Európa szellemében maga is komoly lépéseket tegyen.

Nyugat-Európa rövidlátásának mindenestre lett egy jó következménye, s ez az, ami bennünket pillanatnyilag érdekel: a dunai népek ma, 1952-ben, lelkiileg határozottan befelé fordultak s önmagukban keresik népi és nemzeti életük megvédéséhez a szükséges biztosítékokat. Az így kialakult új látásmód és törekvés, ez a legnagyobb ígérete a szebb dunai jövőnek.

A kisterek viszonya a belsőkárpáti nagytérhez

Azzal kapcsolatban, hogy a dunai emigrációk figyelmüket ma már saját népeikre összpontosítják és államszerkeztüket a természet adottságaihoz igyekeznek hozzáépíteni, felmerült a kérdés, mekkora legyen az új dunai állam területe és milyen népeket foglaljon magában? Másszóval, összekapcsolható-e a belsőkárpáti térség, — az Adria, Alpok, Kárpátok,

Drina közt elterülő zárt földrajzi térség, — a kijáratai előtt fekvő apróbb medencékkel: a Cseh-medencével, a két román alfölddel, a szerb Vardar-völgygel és a fontos útcsomópohlyet alkotó kis Bécsi-medencével? Erre az alapvető kérdésre a szóbanforgó kis földrajzi tájak politikai dinamikája ad választ.

Az emigrációs lapok az ügyet bőségesen és sok oldalról tárgyalták, s rámutattak arra, hogy e kis terek, a század mámorának hatása alatt, oly sugalmazásokat adnak népeiknek, — cseheknek, szerbeknek, románoknak és osztrákoknak, — hogy azok, erejüket túlbecsülve, az egész dunai táj vezetésére törek. Mivel azonban a kellő erőt nélkülözik, a nagy szerep vállalása arra készíti őket, hogy energiájukat minden módon növeljék.

Először területi alapjuk kiszélesítésével, melyet különösen a belsőkárpáti térség rovására igyekeznek megvalósítani, egészen a nagy folyókig, a Dunáig, Tiszáig tolva előre határaikat. E törekvés eredményeként a kisterek túllépik természetes határaikat, mesterséges államokat hoznak létre, s a nyugalom helyett az örökös politikai bizonytalanságot állandósítják saját földjükön.

Második állandó törekvése a nagy szerepre áhító kistereknek az, hogy az ambíciót hordozó népek etnikai erejüket az államukba zárt kisebbségek radikális elpusztításával akarják növelni. Ezzel az "állammaximával" az erőszakos belső telepítés, elnyomó iskolapolitika, elszegényesítő gazdasági politika, tendenciózus földbirtokreform és az asszimilálhatatlan elemek kitelepítése jár együtt, tehát a permanens faji háború, a kisterek népi és nemzeti megsemmisítése.

Harmadik állandó törekvésük, harmadik állammaximájuk az előbbi kettő következménye. Mivel a mesterséges felépítésű és faji háborút viselő torzszülött államok léte bizonytalan, saját lábukon megállni képtelenek, szükségszerűen a legnagyobb befolyású nagyhatalomra kénytelenek támaszkodni: Párisra, Berlinre vagy Moszkvára, tehát a záróállás helyett hidállást kell vállalniuk a Dunatájon. Így valahányszor az európai hatalmi egyensúlyban eltolódás áll be, a dunai tájon lévő mesterséges

államokban külpolitikai irányváltás jön, s vele együtt egy új ideológia, a társadalmi-politikai átállás, összes forradalmi jelenségeinek kíséretében, s a világháború veszélye állandóan kísért.

A kisterek politikai alapmagatartása tehát olyan, hogy azoknak a belsőkárpáti térrel való összekapcsolása nemcsak nem tanácsos, hanem egyenesen életveszélyes. Ezért a dunai emigrációk zöme a kisterekkel való összekapcsolódás gondolatát, csakúgy mint a mesterséges államok bármilyen formában való visszaállítását, az úgynevezett benesi államgondolatot a leghatározottabban elvetik.

E kisterek területi, népi és külpolitikai dinamizmusának vizsgálatával egyidejűleg, az emigrációk új értékelés tárgyává tették a dunai államélet ezer évig fennállt formáját is, a magyar-horvát vezetésű Szent István-birodalmot. Megállapították, hogy e birodalomban az élet vagy halál kérdése népi és nemzeti vonatkozásban sem belülről, sem kívülről, állandó formában, mintegy szükségszerűségből, soha nem jelentkezett. Nem jelentkezett azért, mert az azonos politikai beállítottságú belsőkárpáti népek együttesen elégséges területi és népi súlyt képviseltek mind a dunai táj vezetéséhez, mind pedig a szomszédos nagyterek szokványos nyomásával szemben való védekezéshez. Következésképp lehetővé vált a helyes belpolitika: a népi és nemzeti élet normális fejlődése, és lehetővé vált a helyes külpolitika: a záróállás elfoglalása.

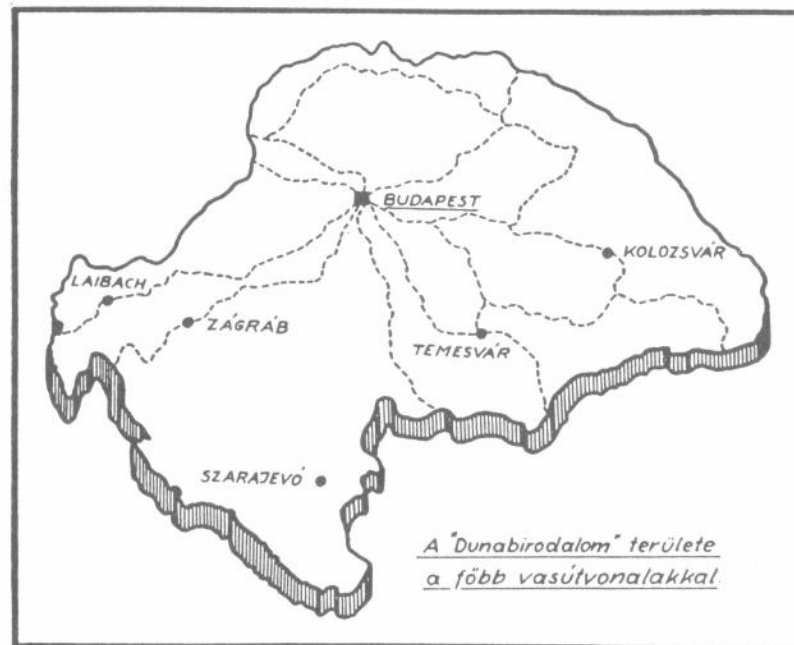
Az egyes belsőkárpáti népek népállománya ugyanis az állam függetlenségének védelmében hozott, sajnos súlyos áldozatoktól eltekintve, melyek elsősorban az államvezető magyar és horvát népet érték, belsőleg soha veszélyben nem forgott. Kulturális tekintetben, ha az együttélés utolsó száz esztendejében voltak is bizonyos súrlódások, az általános fejlődést ez egyáltalában nem akadályozta meg. Bizonyíték erre, hogy a belsőkárpáti térségben alakult ki a szerb, román és szlovák irodalmi és politikai gondolkodás, s ez a fejlődés megelőzte a független Szerbiában és független Romániában élő azonos népek irodalmi és politikai gondolkodásának kialakulását. Ha

nyugateurópai mértékkel mérjük e fejlődést és ahhoz képest bizonyos pontokon "elmaradást" állapítottunk meg, ez nem az "elnyomás" következménye volt, hanem azé az évszázados harcé, amelyet e népek Európa keleti homlokzatának megtartása érdekében kénytelenek voltak viselni, a kultúra és a kereskedelem rovására. — A belsőkárpáti népek sikeresen visszautasították a szomszédos nagyhatalmak áthatoló törekvéseit is, így Velence és Bizánc hegemonisztikus törekvéseit, s kivédtek a középkori hatalmas Német Császárság keleti politikáját, ami különben ugyanolyan eltolásokat hozott volna létre, mint az Elba vidékén és a Baltikumban. Sikeresen kivédtek e népek a lovasnomádok — besenyők, kunok, tatárok, — támadásait is és századokon keresztül dacoltak az akkori legnagyobb világhatalommal, az Oszmán Birodalommal. Mindez olyan tagadhatatlan aktivum a belsőkárpáti egységes államszervezet mérlegén, amire most szívesen mutatnak rá a dunai emigrációk.

Észreveszik azt is, hogy Szent István birodalmában egy sajátos életközösség alakult ki, — népi föderalizmus és politikai unió, — anélkül, hogy azt már akkor így nevezték volna. Mert minden nép fia büszkén vallották meg népi tudatukat, s ugyanolyan büszkeséggel vállalták a közös államgondolatot, a közös hivatást. Ezt az eredeti dunai kettősséget a belsőkárpáti népek ragyogó példákban juttatták kifejezésre, miként tette minden nagy magyar koronás fő, vezér és fejedelem, tették a

Zrinyiek, a Rákócziak, a szerb Damjanich, a sok szlovák főpap és tudós és újabban a svábok nagy iránymutatója, Bleyer Jakab.

A régi belsőkárpáti államszervezet, a régi dunai architektúra tehát a mai emigráció szemében tárgyilagos megvilágításban áll, azt elvileg helyesnek, gyakorlatilag eredményesnek tartják, csak azt kifogásolják, hogy az újabb fejlődéshez való hozzáigazítása elmaradt. Ezért lebontását hibának tartják s újra való felépítését és modernizálását elkerülhetetlen szükségnek.

Az új Dunabirodalom felépítésének elvei

Az előkárpáti medencék politikai dinamikájának elemzése, a régi Magyarország politikai teljesítményének aktív mérlege és az így nyert gondolatok jövőre való kivetítése önként adják az emigrációk többsége számára az új dunai államszervezet alapvető szempontjait. Ezek az állam területi alapjára, népi felépítésére és politikai szerkezetére vonatkoznak s azokat világosan körülírják.

1. Az új állam — Dunabirodalom vagy Dunai Királyság — területe a természet útmutatása szerint csak az úgynevezett belsőkárpáti tájakat foglalná magában, tehát az Adria, Alpok, Kárpátok és a Drina által körülhatárolt földet. Ennek a területnek politikai dinamikája teljesen egységes, amit a zárt föld-

rajzi keret, az ezeréves közös múlt és az azonos leki művelődés hatalmas erővel támaszt alá.

A külsőkárpáti kis medencék ezzel a jól körülhatárolt, földrajzi egységet alkotó területtel semmiféle szerves politikai kapcsolatban nem lennének. Velük szemben az az elv jutna érvényre, hogy a Belsőkárpátok felé irányuló romboló és bontó tevékenységük megakadályozandó volna. Evégből azok az önálló politikai élet helyett a hozzájuk legközelebb eső és a kis-terek természetes földrajzi adottságait megfelelően kiegészítő nagyobb tájegységekbe volnának beletagolandók. A Cseh-medence talán legalkalmasabban a lengyel-balti únióba, a Kárpátokon túli román alföldek a Fekete-tengerre támaszkodó és görögkeleti kultúrájú ukrán-román únióba, a Vardar-völgyi szerb területek a bolgár-szerb-macedón közösségbe. Ausztria, ha a vér szavát követi és Bajorországhoz csatlakozik, a belsőkárpáti térségből kihasított sávot, az úgynevezett Burgenlandot visszazná a Dunai Királyságnak.

A belsőkárpáti térséget átfogó, politikai akaratban egységes Dunabirodalom nem szorul rá semmiféle nagyhatalom mankójára, hogy pusztá életét fenntartsa. Következésképpen egyik imperializmusnak sem lenne kiszolgáltatva és saját életrendje szerint élhetne anélkül, hogy az európai egyensúlyban időről-időre beálló eltolódások ott belső megrázkódtatásokat okozhatnának. Ebből a független helyzetből következik az is, hogy a területén áthaladó Kelet és Nyugatot összekötő útvo-
nalakat ellenőrizhetné, hagyományos gát szerepét Kelet felé felvehetné a legfontosabb európai hivatását, a keleti homlokzat védelmét eredményesen szolgálhatná.

2. A Dunabirodalom új népi összetételében magában foglalná a magyar, horvát és szlovák népeket, továbbá a belsőkárpáti románokat, németeket és szerbeket, úgyszintén néhány kisebb népet, együtt mintegy harminc millió lelket.

Azok az erőszakos néprajzi eltolódások, amelyek az előkárpáti medencék uralmi korszakában 1919 és 1938 között, valamint utóbb az orosz imperializmus idején jöttek létre és amelyek célzata a belsőkárpáti történetileg alakult népi szervezet,

lelki és kulturális egyensúly, és politikai tudat megbontása volt, mint a Dunabirodalom épsége ellen irányuló lépések és jogfosztások, jóváteendők. Tehát a román, ukrán-orosz, balkán szerb, cseh és osztrák betelepítettek visszatérnének Kárpátokon túl fekvő hazájukba, viszont a kitelepített magyar és sváb lakosság hazatérne ősei földjére. Ez a 1919-es kiindulópontú népi jóvátétel nélkülözhetetlen feltétele a harmónikus dunai élet kialakulásának.

3. Az így kialakuló területi és népi együttes politikai felépítése tekintetében ma még bizonyos ingadozás látható a dunai emigrációk gondolkodásában. Vajon federatív felépítésű legyen-e ez a szerkezet, avagy únió jellegű? S aszerint, hogy ki melyik oldalról nézi a dunai életet, — népi vagy politikai oldalról, — aszerint a federalizmus vagy az únió gondolata mellett tör lándzsát. Az ellentét azonban csak látszólagos.

Mert kétségtelen, hogy mindazok a közigazgatási és kormányzati tevékenységek, amelyek szorosan véve a közösség csak egy népére vonatkoznak, azok az illető nép kizárólagos ügykörébe kell tartozzanak. Tehát az illetékes nép területén a belső rend fenntartása, a helyi közigazgatás vezetése, az igazságszolgáltatás, a vallási és kulturális ügyek intézése, a leg-
tágabb értelemben véve, a népi önkormányzatok ügykörébe tartoznának, csupán az egységes fejlődés irányítása lenne közös, azaz birodalmi feladat. Népi oldalról nézve a dolgot, a Dunabirodalom tehát kétségtelenül autonóm testületek tömörülése, federatív szerkezetű lesz. — Ezzel szemben az is igaz, hogy a belsőkárpáti népek életét egyetemlegesen érintő ügyek egyetemlegesen lennének kezelendők, a maguk egészében. Így a gazdasági politika, a külpolitika és a honvédelem, az összes hozzájuk tartozó függelékekkel együtt, jelesül a közlekedési politikával, egyetlen központból, közös birodalmi szervek által volnának viendők, vegyes tisztviselői kar vezetésével. Politikai oldalról nézve a dolgot, nyilvánvaló tehát, hogy a Dunabirodalom szerkezete únió jellegű kell legyen. Ezt a sajátos ket-
tőséget, — a népi federációt és politikai úniót, — az állami

élet természetrajzának nyelvezetén a legalkalmasabban úgy fejezhetnénk ki, hogy a Dunai Királyság "federális unió".

Ez a megoldás közvetlenül a hagyomány vonalába illeszkedik, annak korszerű továbbfejlesztése, mert szétválasztja a népi tudatot a politikai tudattól s öntudatosítja minden állampolgár lelkében ezt a sajátos kettősséget, aminek összekeveréséből a múltban sűrűlőds származott.

A dunai újjáépítés mondott három elve, — a területi elv, a népi elv és az államszerkezet elve — az elmúlt nyolc esztendő alatt az emigrációk lelkében elég világosan kibontakozott. Elérkezett tehát az ideje, hogy ezek szemelőtt tartásával az új országépítésre és újabb ezer esztendő békés alapjainak lerakására az egyes dunai népek már idekint az emigrációban egymással érintkezésbe lépjenek, új vérszerződést kössenek, és egyesült erővel, együttes fellépéssel hirdessék és követeljék a szeretet jegyében, a biztonság érdekében, Európa és az egész világ érdekében testvéri kézfogásuk tényleges és jogi szentesítését.

JEGYZETEK a II. fejezethez

1. Az idevágó politikai és diplomáciai anyagot Horváth Jenő kiváló magyar történész gyűjtötte össze és dolgozta fel, *Die kleine Entente* c. munkájában. — 2. Benes, Oú vont, 199. és 51. l. — 3. U. ott, 140. l. — 4. G. Gravier, 161. l. — 5. Horváth Jenő, 21. l. — 6. Berhardt Fürst von Bülow, *Denkwürdigkeiten*, Berlin, 1930, 162. l. — Franz Ronneberger *Bismarck und Süsteuropa*, 44. l. — 8. Saint-Aulaire, 227. l. — 9. Ronneberger, 10. l. E szavait 1867 előtt a Monarchia szeptérvári követéhez, a cseh származású Thun-Hohenstein grófhöz intézte.

— 104 —

10. Fürst von Bülow, *Deutsche Politik*, Berlin, 1916, 66. l. — 11. Saint-Aulaire, 52. l. — 12. V. ö. *Les bases de la politique extérieure de la France* c. munka (Páris, 1933) 21. l. — 13. Et. Fournol, *De la succession d'Autriche*, 23. és 267. l. — 14. Léger könyvének "pánszláv" fejezetében és Bainville, *Les conséquences*, 151. l. — 15. Léger előszava *Niederle, La race slave* c. könyvében, Páris, 1911. — 16. Léger, *Les anciennes civilisations slaves*, 123. l. és A. Chéradame, *Douze ans de propagande en faveur des peuples balkaniques*, Páris, 1913. II. s. köv. l. — 17. J. Werstadt, E. Denis, *Le Monde slave*, IV. 1928. — 18. Renan, XI., 83. és 86. l. René Johannet is tesz hasonló észrevételt klasszikus munkájában, *Principe des nationalités*, 204 és 216. l. — 19. Johannet, 229. l. —

20. Saint-Aulaire, 275. l. — 21. A részletekre olv. A dunai táj stb. c. munkámat. — 22. Idézet Masaryk említett művéből, 31. és 55. l. — 23. Osusky & Chopin, *Magyars et pangermanistes*, 144. l. — 24. Megjelent Párisban, 1916. Hasonlóan G. Salvioi, *Delenda Austria* (Páris, 18) és Léger, *Le panslavisme et l'intérêt français* (Páris, 1917), főleg "L'organisation du panslavisme" c. fejezetben. — 25. Masaryk, 83. l. — 26. Fournol, *De la succession*, 267. l. — 27. J. Vic, *La littérature de Guerre*, 79., 501. és 502. l. — 28. Részletes felsorolásukat olv. A dunai táj c. értekezésemben — 29. A "keresztes háború" kifejezést több helyen is olvashatjuk, így Pezet szenátor könyvében, *L'Autriche et la Paix*, 30. l. A sorbommal professzorok tartózkodás nélküli dolvérese már akkor aggodalommal töltött el jónéhány francia hazafit. Feltűnt, hogy nem a franciák megsegítéséről, nem francia érdekekről folyt itt a vita, hanem a szlávok megsegítéséről és a pánszláv érdekekről. Denis professzor egy ízben például a következő névtelen levelet kapta: "Vén nyomorult! Itt csak akkor nyugszol meg, ha szlávajld érdekében Franciaország vérért teljesen elfolyatod?" Közli Ibrovac, E. Denis, *les Tchecoslovaques et les Yougoslaves*, *Le Monde slave*, 1928, 217. l.

30. Bainville, *Conséquences*, 59. l. — 31. U. ott, 60., 70. és 79. l. — 32. Magyarország nyugati sávján négy vármegye területén keresztül eredetileg egy szláv folyosót terveztek, amely Csehszlovákiát és Jugoszláviát kötötte volna össze, mint ahogyan az északi határaink mentén vonuló zóna, a Kárpátalja, Csehszlovákiát és Romániát. Ez a folyosó Magyarországot már 1919-ben elszigetelte volna Európa nem-szláv országaitól és a magyar népet vasfüggöny mögé szorította volna. A tervet a oiaszok felháborodása hiúsította meg. Ekkor sugalmazta Benes a békekongressziónak, hogy adják át a területet az osztrák-németeknek, — ami meg is történt, — nehézségeket gördítve egy esetleges újabb osztrák-magyar összefogás elé. A folyosó terve 1946-ban újra felmerült, de azt érthető okból akkor már nem szorgalmazták. — 33. Bár az első világháború alatt a Franciaországban élő magyar állampolgárokat internálták, a Magyarországon élő francia állampolgárok nemcsak szabadon járhattak, hanem foglalkozásukat is szabadon űzhették. A franciaországi magyar internáltak sorsára olv. Kuncz Aladár, *Fekete kolostor* c. franciául is megjelent visszaemlékezéseit. Bainville elismeri, hogy a Monarchiát a franciák bombolták le. *Conséquences*, 141. Ezt később szégyellték bevallani és kegyőzni próbálták, mint majd rámutatunk. — 34. Baumont, 62. l. — 35. Baumont, 153. l. — 36. Ez a rablás, mert az volt, minden képzeletet felülmúlt. Amikor a román különítmények felsorakoztak a Magyar Nemzeti Múzeum előtt Budapesten, hogy az ország műkincseit is bevagonirozzák, Bandholz amerikai tábornok lovagló ostonnal állt a Múzeum kapujába s így akadályozta meg a terv végrehajtását.

— 105 —

JEGYZETEK a III. fejezethez:

1. Baumont, 1. 1. — 2. Bainville, 36. 1. — 3. U.ott, 96. s. köv. 1. — 4. U.ott, 151. 1. — 5. U.ott, 145. 1. — 6. U.ott, 48. 1. — 7. U.ott, 49. 1. — 8. U.ott, 134. 1. — 9. U.ott, 142. 1.
10. Bainville, 208 és 141. 1. — 11. U.ott, 17. 1. és másutt. — 12. U.ott, 215. 1. — 13. U.ott, 17. és 210. 1. — 14. U.ott, 31. 1. — 15. R. Johannek, CXIII. 1. — 16. Bainville, 171. 1. — 17. U.ott, 137. 1. — 18. U.ott, 8. 1. — 19. R. Johannek, CXIV. 1.
20. Bainville, 7. 1. — 21. P. Gaxotte írja Bainville munkájához adott Előszavában. — 22. Bainville, 12. 1. — 23. U.ott, 209. 1. — 24. U.ott, 215. 1. — 25. U.ott, 231. és 232. 1. — 26. U.ott, 216. 1. — 27. U.ott, 232 s. köv. 1. — 28. Idézi E. Pezet, Autriche c. munkájában, 111. 1. — 29. Magyarország felosztására és katonai megszállására tett utolsó kisanant kísérlet Sándor jugoszláv király Marselleben történt meggyilkolásának idejére (1934) esk. Ezt a horvát nacionalisták által végrehajtott cselekedetet akarta a kisanant ügyül felhasználni terve végrehajtására, melyet azonban Eden akkori angol külügyminiszter megakadályozott.
30. Pezet, Autriche, 37. 1. — 31. U.ott, 38. 1. — 32. U.ott, 66. 1. — 33. U.ott, 67. 1. — 34. U.ott, 65. 1. — 35. U.ott, 32. és 33. 1. — 36. U.ott, Avertissement. — 37. Saint-Aulaire, Francois-Joseph, 54. 1. — 38. Martine írja a Fédération c. folyóirat 1948. augusztus-szeptemberi számában, 25. 1. — 39. P. Henry, Nationalités, 5. 1.
40. Pezet, Autriche, 32. 1. — 41. U.ott, 33. 1. — 42. U.ott, 31. 1. — 43. Wl. d'Ormesson írja, Pezet Autriche c. munkájában, 19. 1. — 44. Henry, Nationalités, 170. 1. — 45. Aulneau, 614. 1. — 46. Henry, Nationalités, 13. 1. — 47. U.ott, 5. és 6. 1. — 48. U.ott, 15. 1. — 49. Pezet, Autriche, 31. 1.
50. Pezet, Autriche, 75. 1. — 51. U.ott, 37. 1. — 52. U.ott, 38. 1. és másutt. — 53. Wl. d'Ormesson, Pezet Autriche-ában, 20. 1. — 54. Pezet, Autriche, 26. 1. — 55. Le Journal, 16 octobre 1933, idézi Pezet Autriche, 112. 1. — 56. U.ott, 34. 1. — 57. Fédération, 1948, aug.-szept. 25. 1. — 58. Idézi Pezet, id. m. 72. 1. — 59. U.ott, 113. 1.
60. Gaston Roux előadása, Hommes et Mondes 1949 május, 159. 1. és Pezet, Autriche, 133. 1. — 61. Pezet, Autriche, 75. 1. — 62. U.ott, 77. 1. — 63. U.ott. — 64. Előszava Pezet id. munkájához, 23. 1. — 65. Pezet-Catrice, L'Europe centrale, 21. 1. — 66. U.ott, 20. 1. — 67. U.ott, 3. 1. — 68. U.ott, 20. 1. — 69. Wl. d'Ormesson, Pezet Autriche, Előszó 1945-ből, 20. 1.
70. Wl. d'Ormesson, U.ott, 20. 1. — 71. Pezet, Autriche, 52. 1. — 72. U.ott, 55. 1. — 73. Wl. d'Ormesson, id. h. 20. 1. — 74. Pezet-Catrice, L'Europe centrale, 24. 1. — 75. V. ö. Pezet, Autriche, 22. 1. — 76. U.ott, 22. 1. — 77. Général Catroux nagykövet visszaemlékezése moszkvai kildetéséről, J'al vu tomber le Rideau de fer, 1945-1948.

JEGYZETEK a IV. fejezethez:

1. Olv. J. Fl. Montgomey, volt budapesti USA-követ (1933-1941), Hungary, the unwilling satellite c. könyvét. — 2. Ezt a kérdést temérdek bizonyító anyaggal alátámasztva, egy régebbi tanulmányban tettem vizsgálat tárgyává: A Dunai táj a franciayelvű történetírás tükrében, 1937 és kny. Ep. 1937, 63. 1. — 3. A kifejezés Diner-Dénestől való, amit átvettek a francia írók. Olv. Diner-Dénés, La Hongrie. Oligarchie, Nation, Peuple c. munkáját, melyhez Blum Leó szociáldemokrata francia miniszterelnök írt előszót. Megj.

Páris, 1937. Idézett kifejezés a 8. és 21. 1. — 4. Jelen sorok írója két ízben volt szemtanúja annak, — egyszer Párisban, egyszer Bukarestben, — hogy Jorga Miklós zsebel tudományos kongresszusok alkalmával tele voltak rögtön adományozható kitudtetésekkel, s ezek a zsebek gyorsan ki is ürültek. — 5. Descotes, 72. 1. — 6. J. Ancel, La géographie de la Petite Entente. Le Monde slave, VII. 1930, 403., 410. és 412. 1. — 7. A "Dunát" c. munkában 7 tudós művét említem példaként, melyek ezt a kifejezést használják a maguk rámutatnak a formula gyakoriságára. Dunatáj, 28 és 48. 1. — 8. Henry, 107., 165. 1. — Weil, 385. 1. — Maurice Muret, J. Ancel, L. Eisenmann, stb. művei, ld. Dunatáj, passim. — 9. Henry, 106. 1.

10. U.ott, 107. 1. — 11. Dunatáj, 27., 28. és 29. 1. — 12. L. Eisenmann, La Petite Entente et l'histoire, Le Monde Slave, VII. 1930. 402. 1. — 13. L. Eisenmann, Un grand Européen: E. Benes. Paris, 1934, 30. 1. — 14. Henry, 198. 1. — 15. U.ott, 196. 1. — 16. U.ott, 196. 1. — 17. U.ott, 202. 1. — 18. U.ott, 196. 1. — 19. U.ott, 199. 1. — 20. Le Monde slave, 1928. IV. 335. 1. — 21. U.ott, 413. 1. — Aulneau, Histoire de l'Europe Centrale, 613. és 619. 1. — És sok-sok más helyen ismételve. — 22. Le Monde slave, 1930. II. 406. 1. — 23. U.ott, 406. 1. — 24. L. Eisenmann, Les traites de Neuilly, de Saint-Germain et de Trianon, Paris 1931. 14. 1. — 25. Mousset, Le Monde slave, 125. 1. — 26. U.ott, 122. — 27. U.ott, 125. 1. — 28. Páris, 1934. — 29. Cilliga, 80. és 81. 1. —

30. Baumont, 784. 1. — 31. U.ott, 784. 1. — 32. U.ott, 784. 1. — 33. U.ott, 818. 1. — 34. Descotes, 209. 1. — 35. Benes, Où vont les Slaves, 213. 1. — 36. Benes cikke a Gazette de Lausanne 1948 március 5. számában. — 37. Benes, Où vont les Slaves, 206. 1. — 38. U.ott, 235. 1. — 39. Descotes, 239. 1. — 40. Benes, Où vont les Slaves, 232. 1. — 41. U.ott, 232. 1. — 42. U.ott, 233. 1. — 43. U.ott, 29. 1. — 44. U.ott, 235. 1. — 45. U.ott, 21 és 221. 1. — 46. U.ott, 18. 1. — 47. A Figaro littéraire 1948 május 15. számából idézi "Le Monde auxiliaire du communisme, 16. 1. — 48. Benes, Où vont les Slaves, 257. 1. — 49. U.ott, 37. és 38. 1.

50. Nyugati Magyarország, 1950 június. — 51. Descotes, 70. 1. — 52. Le Monde, auxiliaire du communisme, 6. és 8. 1. — 53. Mousset, Le Monde slave, 136., 140., 52. és 139. 1. — 54. U.ott, 23. 1. — 55. U.ott, 235., 289 és 298. 1. — 56. Le Monde, 1945 április 17. — 57. Mousset, 12. 1. — 58. U.ott, 13. 1. — 59. U.ott, 200. 1.

60. Mousset, 290. 1. — 61. U.ott, 300. 1. — 62. U.ott, 301. 1. — 63. U.ott, 303. 1. — 64. U.ott, 304. 1. — 65. U.ott, 304. 1. — 66. P. George, 46. 1. — 67. De la Robrie, 35., 159. 160. 163. 1. — 68. Le Monde, 1946 május 5. számából idézi De la Robrie, 162. és 163. 1. — 69. De la Robrie, 164. 1.

70. Descotes, 80., 82., 84., 85. és 102. 1. — 71. U.ott, 165. sk. 1. — 72. Cf. Voix du Nord, 1946 december 1. — 73. Descotes, 69. 1. — 74. U.ott, 71. 1. — 75. U.ott, 69. 1. — 76. P. George, 10. 1. — 71. Descotes, 212. 1. — 75. Mousset, 287. 1. — 79. P. George, 5. és 6. 1.

80. R. Lacombe, La crise de la démocratie. Paris, 1948, 21. sk. 1. — 81. Descotes, 187. 1. — 82. U.ott, 197. 1. — 83. Le Monde, 1946 május 25. — 84. Descotes, 204., 205., 110., 207., 15., 75. és 143. 1. — 85. George, 132. 1. és Le Monde, 1945 április 17. — 86. Le Monde, 1946 május 25. — 87. Idézi Mousset, 254. 1. — 88. Idézi Descotes, 216. 1. — 89. U.ott, 216., 43., 18. és 202. 1.

90. Le Monde, 1945 április 17. — 91. Descotes, 148 és 145. 1. — 92. U.ott, 241., 283. 1. — 93. U.ott, 283.

JEGYZETEK az V. fejezethez

1. Nyugati Magyarország, 1950 június. — 2. Catroux, Figaro, 1952 január 16., 18. és 22. — 3. Catroux, Figaro, 1952 január 18. — 4. Catroux, Figaro, 1952 január 17. — 5. Catroux, Figaro, 1952 január 26-27. és január 17. — 6. Catroux, Figaro, 1952 január 17. sz. — 7. Catroux, Figaro, 1952 január 25. és 28. — 8. Une Semaine dans le Monde, 1947 december 20. — 9. Bidault "politikája a külügyminisztériumban való belépésétől kezdve abban nyilvánult meg, hogy Moszkvával kacsingatott és módszeresen késleltette a nyugati blokk kialakulását", írja Bulletin France Documents, 1948 március 12.

10. E. Pezet, Tsarisme et Soviétisme face à l'Europe centrale, Le Monde, 1949 március 24. sz. és Delaporte, Autriche, 134. l. — 11. Figaro, 1951 december 29. — 12. Nouvelles de la Communauté Européenne Charbon-Acier, 1952 január 28. A dunai népek aggodalommal kérdik, vajjon Franciaország, minden fogadkozása ellenére nem szándékozik-e újra "eladományozni" a dunai tájat, ezúttal a németeknek, ahogy korábban a kisantantnak, majd az oroszoknak? — 13. Catroux, Figaro, 1952 január 26-27. — 14. Heure de la Fédération européenne, Union E. F., Paris, 1952 és Monde Nouveau, 1951 53-54. sz., 11. l. — 15. Le Monde, auxiliaire du communisme, 17. l. — 16. U. ott, 4. l. — 17. U. ott, 5. l. — 18. U. ott, 9. l. — 19. La Voix du Nord, 1952 szeptember 13.

20. La Voix du Nord, 1952 szeptember 13. — 21. Id. h. — 22. Le Monde, auxiliaire, 16. l. — 23. U. ott, 9. l. — 24. Pierre Charmes, Autriche cherche sa voix, Cahiers du Monde Nouveau, 1950, 38. s. köv. l. — 25. Pierre Gaxotte, Un Européen, Figaro, 1951 május 29. — 26. Figaro, 1950 augusztus 26. — 27. Gaxotte a Figaro 1951 május 29. sz.-ban. — 28. Id. h. — 29. Id. h. és Martine, Fédération, 1948 aug.-szept. sz.

30. Baumont, 46., 49., 53. és 109. l. — 31. Baumont, 84. l.; Gaxotte a Figaro 1951 május 29. sz.-ban; Rivarol 1952 január 18. 7. l.; Cahiers du Monde Nouveau, 1950, 39. s. köv. l. — 32. Baumont, 73. l. — 33. Baumont, 1 és 2. l. — 34. Bulletin France Documents, 1951 szeptember 21. — 35. R. Aron, Figaro, 1951 szeptember 5. — 36. Bulletin France Documents, Id. h. — 37. Figaro, 1951 február 13. — 38. Figaro, 1952 január 22. — 39. Delaporte, Autriche, 136. l.

40. Fédération, 1918 augusztus-szeptemberi sz. — 41. Delaporte, Autriche, 136. l.; Fédération, id. h.; Gaxotte, Figaro, 1951 május 29. sz. és Baumont, 74. l. — 42. Delaporte, Autriche, 134. s. köv. l. — 43. A Pezet-fiskola tétele, de ezt írja Martine is, id. h. és a Bulletin France Documents, 1951 szeptember 21. — 44. "La slavistique fit en France un fâcheux départ, — írja Mousset az Epoque 1949 március 24. sz.-ban. Olv. még Baráth. A dunai táj, 1. — 45. Léger, Les anciennes civilisations slaves c. munkájának borítékiján. — 46. J. Werstadt, E. Denis historien des Tchéques. Le Monde slave, IV. 1928. 171. l. — 47. U. ott, 167. l. — 48. La science française, II. k. 463. l. — 49. Delaporte, 130. l. —

50. Delaporte, 24. l. — 51. Figaro, 1951 május 29. — 52. Alexis Carrel, Triomphe des idéologies et défaite de la civilisation, Jeune Patron, 1952 február sz. — 53. Fédération, 1952 januári sz. 10. l. — 54. Bainville, Conséquences, 7. l.; ugyanígy Gaxotte, u. ott, előszó. — 55. Fédération, 1951 júliusi sz. 3. borítékiján. — 56. Le Monde, auxiliaire, 3. l. — 57. Pezet-Catrice, 27. l. — 58. Bulletin fédéraliste, 1951 november 5. sz. — 59. Id. h. —

60. Carrel, Jeune Patron, 1952 februári sz. — 61. Claude Delmas, a Fédération 1952 januári sz.-ban. 57. l. — 62. U. ott, az 53. s. köv. l. — 63. Delaporte, 17. l.

A felhasznált fontosabb irodalom jegyzéke

J. AULNEAU, Histoire de l'Europe centrale. Paris, 1926. — J. BAINVILLE, Les conséquences politiques de la Paix. Paris, 1920. — BARÁTH Tibor, Az országépítés filozófiája a Kárpátmedencében. Kolozsvár, 1943. — BARÁTH Tibor, Magyar történet. Látte, 1950. — BARÁTH Tibor, A dunai táj a francia nyelvű történetírás tükrében, 1871-1935. Budapest, 1937. — Les bases de la politique extérieure de la France. Paris, 1933. — M. BAUMONT, La faillite de la Paix, 1918-1939. Paris, 1951. — E. BENES, Oú vont les Slaves? Paris, 1948. — E. BENES, Détruisez l'Autriche-Hongrie. Paris, 1916. — Bulletin France Documents. Paris. — Cahiers du Monde Nouveau. Paris. — Général CATROUX, J'ai vu tomber le Rideau de Fer. Paris, 1952. — A. CILIGA, La Yougoslavie. Paris, 1952. — J. DELAPORTE, Permanence de l'Autriche. Paris, 1948. — J. DE LA ROBERIE, Exodes, transferts, esclavage. Paris, 1950. — M. DESCOTES, Aspects de la Tchécoslovaquie. Paris, 1948. — J. DINER-DENES, La Hongrie. Oligarchie, Nation, Peuple. Paris, 1937. — L. Eisenmann, Un grand européen: Edouard Benes. Paris, 1934. — Fédération. — Figaro. — E. FOURNOL, De la Succession d'Autriche. Paris, 1918. — P. GEORGE, L'économie de l'Europe centrale slave et danubienne. Paris, 1949. — P. HENRY, Le problème des Nationalités. Paris, 1937. — J. HORVÁTH, Die kleine Entente. Budapest, 1943. — Jeune Patron. — R. JOHANNET, Principe des nationalités. Paris, 1923. — L. LEGER, Le panslavisme et l'intérêt français. Paris, 1917. — L. LEGER, La race slave. Paris, 1911. — L. LEGER, Les anciennes civilisations slaves. Paris, 1913. — W. LIPPMAN, La politique extérieure des Etats-Unis. Paris, 1945. — T. G. MASARYK, Europe nouvelle. Paris, 1918. — Le Monde slave. — Le Monde. — Le Monde, auxiliaire du communisme. Paris, 1952. — A. MOUSSET, Le monde slave. Paris, 1946. — Nouvelles de la Communauté Charbon-Acier. — Nyugati Magyarország. — St. OSUSKY — J. CHOPIN, Magyars et Pangermanistes. Paris, 1918. — E. PEZET, Autriche et la paix. Paris, 1945. — E. PEZET — P. CATRICE, L'avenir de l'Europe centrale. Lille, 1945. — Comte de SAINT-AULAIRE, François-Joseph. Paris, 1945. — J. VIC, La littérature de Guerre. Paris, 1948. — La Voix du Nord.

TARTALOM

- Néhány szó a dunai állameszméről 3. l.
Az életbenmaradás kérdése a Dunatájon, 3. l. — A biztonság kérdése a Dunatájon, 5. l.
- Harc a dunai állameszme ellen, 1871-1919 7. l.
1. A szláv és germán veszély kibontakozása, Közép-Európa védelmi politikája. — A szláv veszély kibontakozása, 7. l. — A német veszély feléledése, 12. l. — A dunai védekezés a pánszláv veszély ellen, 13. l.
2. Franciaország belép a pánszláv érdekkörbe és harcot indít a dunai állameszme ellen. — Diplomáciai forradalom, 14. l. — Ideológiai forradalom, 17. l. — Ideológiai harc a dunai állameszme ellen, 19. l. — Diplomáciai harc a Békekonferencián, 25. l.
- A dunai szláv hegemonia bírálat, 1920-1948 31. l.
1. Első kísérlet 1919 revíziójára és Magyarország rehabilitálására, 1920-1923. — A nemzetközi helyzet, 31. l. — Az új dunai politikai rend nélkülözi a belső egyensúlyt, 32. l. — Az új dunai államoknak nincs létjoguk, 34. l. — Magyarország legyen a dunai rend főpillére, 35. l.
2. Ujabb kísérletek a magyar pillér megszervezésére, osztrák-magyar-cseh államszövetség terve, 1931-1937. — A nemzetközi helyzet, 37. l. A magyar revíziós irodalmi harc, 38. l. — A francia közvélemény riadót fűj, 43. l. — 3. Kísérlet a dunai táj kivonására a szláv övezetből. Osztrák-magyar súlypont kialakítása, 1945-1946. — Helyzetkép 1945-ben, 51. l. — Osztrák-magyar súlypontot kell kialakítani, 62. l.
- A dunai szláv hegemonia francia védelme, 1920-1948 57. l.
1. Első párisi békemű alátámasztása. Tét a francia kártyára. — Benes behatol a francia agyközpontba, 57. l. — Kialakul az irányított francia történettudomány és szociográfia, 59. l. — Pórus képzés a külpolitikai szemlélet skáján, 61. l. — A müncheni villámcsapás, 63. l.
2. A második párisi békemű alátámasztása. Tét a Sztalin-kártyára. — Benes új politikai szemléletét ír elő, 65. l. — A franciák támogatják a szláv bolsevizmus berendezkedését a dunatájon, 71. l. — A franciák helyeslik a Dunatáj beillesztését a Szovjet politikai-katonai rendszerébe, 75. l. — Benes lép a történelem színpadjáról, 76. l.
- Franciaország szellemi szabadságharcot kezd, 1949-1952 77. l.
Az új világpolitikai helyzet felismerése, 77. l. — Leszámolás a dunai szlávofil politikával, 83. l. — A Dunatáj új felépítésének francia elvei, 88. l. — A francia tudományos és politikai gondolkodás válsága, 91. l.
- Az emigrációk rögzítik a dunai újjáépítés alapelveit 96. l.
A dunai emigrációk befeléfordulása, 96. l. — A kisterek viszonya a belsőkérdés nagytérhez, 97. l. — Az új Dunabírodalom felépítésének elvei, 101. l.
- Jegyzetek 104. l.
A felhasznált fontosabb irodalom jegyzéke.
A fejezetek jegyzetel. II. fejezethez 104. l., III. fejezethez 106. l. IV. fejezethez 106. l., V. fejezethez 108. l.